

« zurück blättern vor »

RATUSZ subst. m., ab 1462; auch *rathaus*, *ratus*, *ratuz*, *rotuz*; ‘Sitz der städtischen Verwaltung, auch des Stadtgerichtes, gewöhnlich im Zentrum der Stadt gelegen, auch Gefängnis in diesem Gebäude’ – ‘budynek będący siedzibą miejskich władz administracyjnych, także sądu miejskiego, zwykle położony w centrum miasta, też areszt w tym budynku’: 1462 R XXV 270, STP *Na rathusz*. o 1519 MetrKor 34/268, SPXVI *slyvbuya [...] ze ffya mam sthawycz wthoronyv [...] na rathufzu*. o (1540) 1973 Cervus 312 *Prętorium... Rathufz*. o (1619) 1629 Rys.Ad. 50, L *Do kościoła kiedy chcesz, a na ratusz musisz*. o (1663) 1949 Gątkiewicz, PTAŚNIK 383 *Ten ratusz murowany, w którym na dole izba wielka z oknami w olów oprawnemi*. o †1685 Markowicz 295, KUBALA *burmistrz [...] zakazał tak na ratuszu jako u przysiężników zapisu tego przyjmować*. o 1767 Klecz.Zd. 57, L *Dom sądowy, z Niemieckiego zowią ratuszem*. o (†1791) 1952 Jezier.Wyb. 177, DOR *Herby miast były używane na bramach i na ratuszach, herby zaś rycerstwa na tarczach i hełmach*. o 1832 D₃ VIII 148, SJAM *Wiedli go wczora do ratusza*. o (1852–1853) 1951 Kamień.Pam. 247, DOR *W jednej ze swoich przejażdżek zdał się być podejrzanym policji i zamknięto go na ratuszu*. o 1950 Dobrow.S.Not. 34, DOR *Z wieży ratusza, z samego szczytu, z galeryjki obok zegara – wzbijał się w czyste niebo srebrny, metaliczny dźwięk trąbki strażaka*. – STP, SPXVI, MĄCZ, TR, L, SWIL, SW, DOR. ◇ **Var:** *rathaus* subst. m., [hapax] 1767 Klecz 57, MAY; *ratus* subst. m., [hapax] 1582 ZapKościer, SPXVI – nur SPXVI; *ratusz* subst. m., 1462 R XXV 270, STP – STP, SPXVI, MĄCZ, CN, TR, L, SWIL, SW, DOR; *ratuz* subst. m., [hapax] 1588 Calep, SPXVI – SPXVI, SW (gw.); *rotuz* subst. m. – SW (gw.). ◇ **Etym:** mhd. *rât-hûs* subst. n., ‘Sitz der städtischen Verwaltung’, LEX. ◇ **Der:** *ratuszek* subst. m., ‘kleines Rathaus’, [hapax] 1564 MĄCZ 319d, zuerst geb. MĄCZ; *ratuszny* adj., (†1597) 1599 W.Marc.15 16, L, zuerst geb. TR; *ratusznik* subst. m., ‘Befehlshaber’, [hapax] 1689 Ern. 95, L, zuerst geb. L; *ratuszowy* adj., 1775–1806 Teat.3 108, L, zuerst geb. TR. ♦ Eine tschechische Vermittlung ist unwahrscheinlich (BASAJ und SIATKOWSKI gegen Kleczkowski): Das Alttschechische hat ausschließlich *-hus*, *-huz*, *-hauz*, *-haus*, *-houz*, während das Polnische von Anfang an *-usz* hat, was spätestens ab 1500 als [š] zu lesen ist.

« zurück blättern vor »